

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:
20/4630

Vår ref.:
2020/522-32/FD V 1/ROBE

Dato:
26.02.2021

Høringsnotat om å øke den øvre aldersgrensen i staten - Innspill fra Forsvarsdepartementet

Innledning

Forsvarsdepartementet viser til høringsnotat av 3. desember 2020 om forslag til å øke den generelle aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år, slik den er i arbeidsmiljøloven. Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) skisserer i høringsnotatet hvordan en slik endring kan gjennomføres, og notatene drøfter konsekvensene og ev. behov for tilpasninger i annet regelverk. ASD er særlig interessert i høringsinstansens syn på hvordan en økning i aldersgrensen kan gjennomføres.

Høringsnotatet omhandler ikke arbeidet med fremtidig regelverk for særaldersgrenser og går heller ikke inn på folketrygdens regler om pensjon. Det vises til at ASD nylig har hatt på høring forslag om å fjerneplikten til å fratre med lavere aldersgrense enn den øvre aldersgrensen i staten, med høringsfrist 25. september 2020. Her ble det foreslått endringer i aldersgrenseloven og sykepleierpensjonsloven. De foreslåtte endringene innebærer at personer med særaldersgrense får rett til å fortsette i stilling til den alminnelige aldersgrensen. Aldersgrensen for militært tilsatte i Forsvaret går fram av lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven). ASDs høringsnotat om å fjerneplikten til å fratre inneholdt derfor ikke konkret utforming av forslag til endringer i forsvarsloven, men ba om høringsinstansens syn på en generell avvikling avplikten til å fratre, også for forsvarsansatte.

I det følgende fremgår Forsvarsdepartements innspill til høringsnotat om å øke den alminnelige aldersgrensen i staten. Departementets underliggende etater har blitt konsultert i sakens anledning. Forsvaret og Forsvarsmateriell har sendt skriftlige innspill, som er vedlagt i sin helhet.

Drøfting

Sikkerhets- og forsvarspolitikkenes formål er å verne om statssikkerheten og sette Norge i stand til å svare på utfordringer i hele krisespekteret, fra alvorlige trusler og episodehåndtering i fred, via sikkerhetspolitisk krise til væpnet konflikt. Forsvarets oppgaver fastsettes av Stortinget og skal løses innenfor et definert ambisjonsnivå og fastlagte rammer, samtidig som Forsvarets planverk, struktur og operative kapasiteter skal utvikles for å kunne løse disse oppgavene.

Norge står i dag overfor en ny og mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon. Utviklingen i våre nærområder gjør det påkrevet å styrke Forsvarets evne til å løse sine mest krevende oppgaver, både nasjonalt og internasjonalt, sammen med NATO og våre allierte. Regjeringen har tatt viktige grep for å styrke forsvarssektoren og gjøre Norge bedre rustet til å ivareta våre sikkerhetsutfordringer. Sentralt i dette står dreiningen av Forsvarets struktur mot operativ virksomhet. Satsningene har ført til at Forsvaret har et høyere aktivitetsnivå enn på mange år.

Samtidig tilsier den demografiske utviklingen, med en stadig større andel eldre, at det må legges til rette for en bedre anvendelse av arbeidsstyrken. Først og fremst for å sikre den økonomiske bærekraften i våre fellesfinansierte velferdstjenester, men også for å bemanne offentlig og private virksomheter med kvalifiserte medarbeidere. Forsvarsdepartementet er derfor generelt positiv til tiltak som understøtter arbeidslinjen og anerkjenner at eldre ansatte gis mulighet til å fortsette i arbeid. Samtidig må tiltakene balanseres mot andre viktige samfunnshensyn, som sikkerhet og beredskap.

Et funksjonelt forsvar setter krav til personellens prestasjoner. Militært tilsatte har høy evne og vilje til å stå lenge i arbeidslivet, men med økt alder svekkes også forutsetningene for å tilfredsstille stillingens krav. Dette med bakgrunn i at det for majoriteten av stillingene i Forsvaret stilles nødvendige krav til både helsemessig og fysisk skikkethet.

Når Forsvarets operative evne skal styrkes, er det avgjørende at personell med riktig kompetanse og riktig sammensetning bemanner sektorens organisasjon, materiell og systemet. En balansert aldersstruktur, med relativt flere yngre enn eldre, blir dermed et premiss for operativ evne og beredskap. Dette medfører behov for å innrette og balansere strukturen slik at den kan ivareta både dagens og fremtidens behov på en mest mulig fleksibel måte.

En økning av den generelle aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år må ses i sammenheng med plikten til å fratre for personer med særaldersgrense. Forsvarsdepartementet har over tid vist til at Forsvaret har et funksjonelt behov for en arbeidsgiverstyrt avgangsmekanisme med plikt til å fratre for hele eller deler av den militære yrkesgruppen i de øvre alderskategorier. Militært tilsatte har i dag en særaldersgrense på 60 år, hvor 85-års regelen medfører at de kan gå av med pensjon ved fylte 57 år. Dersom plikten til å fratre ved oppnådd særaldersgrense avvikles, og den alminnelige aldersgrensen økes, innebærer dette at militært personell har rett til å stå i stilling til de er 72 år. Dette vil påvirke aldersstrukturen og forsterke risikoen for at en økende andel av Forsvarets militært tilsatte ikke vil være helsemessig i stand til å fylle krav til stilling. En slik utvikling vil kunne få vesentlig betydning for Forsvarets evne til å løse oppgaver fastsatt av Stortinget. For sivilt ansatte med særaldersgrense vil tilsvarende gjelde, men dette anses å ha mindre konsekvenser.

Høringsnotatets punkt 7.5 ber om høringsinstansens innspill på hvorvidt dagens bestemmelser som regulerer muligheten til å fortsette i stillingen ut over aldersgrensen bør videreføres i noe endret form eller om den kan fjernes. For forsvarssektoren ville det vært mer hensiktsmessig å bygge videre på denne fleksibiliteten fremfor å øke aldersgrensen. Dette vil legge til rette for at de som ønsker det fortsatt kan ha muligheten til å fortsette ansettelsesforholdet, samtidig som en sikrer tilstrekkelig fleksibilitet til å møte Forsvarets behov for en styrt avgangsmekanisme. Forsvarsdepartementet anerkjenner imidlertid behovet for å harmonisere den alminnelige aldersgrense i staten med tilsvarende aldersgrense i arbeidsmiljøloven.

Hvis plikten til å fratre avvikles for militært tilsatte med særaldersgrense, og den alminnelige aldersgrensen i staten økes, blir det viktig å tilrettelegge for bruk av alternative virkemidler som understøtter hensynene til beredskap og operativ evne. Høringsnotatets punkt 7.4 omhandler arbeidsgiver styringsmuligheter og peker blant annet på bruk av retrettstillinger og åremål. Dette er eksempler på tiltak som kan bli aktuelt for forsvarssektoren. Hvilke tiltak og omfanget av dem, må imidlertid utredes videre.

Konklusjon

Forsvarsdepartementet oversender med dette sitt innspill til ASDs høringsnotat om forslag til lovendring for å øke den generelle aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år.

Forsvarsdepartementet er generelt positiv til tiltak som understøtter arbeidslinjen og anerkjenner at eldre ansatte gis mulighet til å fortsette i arbeid. Samtidig må tiltakene balanseres mot andre viktige samfunnshensyn, som sikkerhet og beredskap. For forsvarssektoren ville det vært mer hensiktsmessig å bygge videre på fleksibiliteten som ligger i å kunne fortsette i stillingen utover aldersgrensen fremfor å øke aldersgrensen. Forsvarsdepartementet anerkjenner imidlertid behovet for å harmonisere den alminnelige aldersgrense i staten med tilsvarende aldersgrense i arbeidsmiljøloven.

Forsvarsdepartementet presiserer at forslaget om å øke den generelle aldersgrensen i staten må ses i sammenheng med forslaget om å fjerne plikten til å fratre ved særaldersgrense. Ettersom en stor andel av de ansatte i forsvarssektoren har en særaldersgrense er det vanskelig å ta endelig stilling til hvordan økningen av den alminnelige aldersgrensen vil slå ut for sektoren.

Hvis plikten til å fratre avvikles for militært tilsatte med særaldersgrense, og den alminnelige aldersgrensen i staten økes, blir det viktig å tilrettelegge for bruk av alternative virkemidler som understøtter hensynene til beredskap og operativ evne. Hvilke tiltak og omfanget av dem, må imidlertid utredes videre.

Med hilsen

Kjersti C. Klæboe (e.f.)
ekspedisjonssjef

Stefan Johannessen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Vedlegg:

- 1 Vedlegg 1: innspill fra Forsvaret
- 2 Vedlegg 2: innspill fra Forsvarsmateriell

FORSVARET
Forsvarsstaben

1 av 2

Vår saksbehandler
OBLT Lena Kristin Reistad, lreistad@mil.no
+4723 09 20 82, 0510 2082
FST/HR-AVD/AGIV-SEK

Vår dato 2021-02-10
Vår referanse 2020/044328-005/FORSVARET/ 271

Tidligere dato **Tidligere referanse**

Til

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

Kopi til

Forsvarsstaben

Tilsvar fra Forsvaret ad forslag om å øke den øvre aldersgrensen i staten fra 70 år til 72 år

1 Bakgrunn

Forsvarsdepartementet (FD) har bedt om innspill til høringsnotatet som omtaler endring av den øvre aldersgrensen i staten fra 70 år til 72 år. Forsvarets innspill har henyttatt tilbakemelding fra driftsenhetene i etaten.

2 Drøfting

Forsvaret anerkjenner at eldre ansatte gis mulighet til å fortsette i arbeid, og ønsker at samfunnsendringer også omsettes i Forsvaret. Slike endringer må samtidig ivareta Forsvarets særlige behov for å kunne løse sitt samfunnsoppdrag. Majoriteten av stillinger i Forsvaret er tilknyttet operativ struktur med til dels strenge krav til både helsemessig og fysisk skikkethet. Dette medfører et behov for å kunne ivareta tilstrekkelig fleksibilitet i arbeidsforholdet.

Aldersgrensen for militært tilsatte i Forsvaret går fram av lov av 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven). Militært tilsatte har i dag en særaldersgrense på 60 år, hvor 85-års regelen medfører at de kan gå av med pensjon ved fylte 57 år.

Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) har tidligere hatt på høring et forslag om å fjerne plikten til å fratre ved oppnådd særaldersgrense. Dersom plikten til å fratre ved oppnådd særaldersgrense skulle bortfalle vil det være den øvre aldersgrense i staten som legges til grunn for opphør av tilsettingsforholdet. For Forsvaret innebærer dette at militært personell kan kreve å stå i stilling til de er 70 år, eller 72 år ved en eventuell økning av statens øvre aldersgrense. På sikt vil dette kunne medføre en langt eldre personellsammensetning i Forsvaret enn i dag, med utilsiktede konsekvenser for Forsvarets operative evne og oppdragsløsning.

For sivilt ansatte i Forsvaret med særaldersgrense, vil tilsvarende gjøres gjeldende, men dette anses å ha mindre operative konsekvenser. Dersom særaldersgrensene i Forsvaret videreføres, vil for øvrig ikke den øvre aldersgrensen i staten være av betydning for Forsvaret.

Som ASD peker på i høringsnotatets punkt 7.5 kan ansettelsesmyndigheten, etter søknad, bestemme at en ansatt kan stå i stillingen ut over statens øvre aldersgrense, og frem til 75 år.

Postadresse
Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse
Glacisgata 1
0015 OSLO
Norge

Sivil telefon/telefaks
/

Militær telefon/telefaks
99/0500 3699

Epost/ Internett
forsvaret@mil.no
www.forsvaret.no

Organisasjonsnummer
NO 986 105 174 MVA

Vedlegg

Fra Forsvarets perspektiv ville det være mer hensiktsmessig å i stedet for å fjerne særaldersgrensen, bygge videre på denne ordningen med individuelle avtaler ut over særaldersgrensen. Dette vil legge til rette for at de som ønsker det fortsatt kan ha muligheten til å fortsette ansettelsesforholdet, og samtidig sikre tilstrekkelig fleksibilitet til å møte Forsvarets behov for en styrt avgangsmekanisme.

3 Avslutning

Forsvaret anerkjenner at eldre ansatte gis mulighet til å fortsette i arbeid og ønsker å legge til rette for dette.

Forsvaret presiserer at innspillet er gitt med bakgrunn i behovet for en videreføring av særaldersgrensen i Forsvaret. Det vises for øvrig til tidligere innspill knyttet til bortfall av plikten til å fratre¹.

Ut ifra Forsvarets behov ville det være mer hensiktsmessig å bygge videre på en ordning med individuelle avtaler med de ansatte. Dette vil bidra til at forlenget deltakelse i arbeidslivet, samtidig som Forsvaret kan løse sitt samfunnsoppdrag.

Elisabeth Natvig
viseadmiral
sjef Forsvarsstaben

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.

¹ Skriv FST – DL referanse 2020013401-004

Vår saksbehandler

Fride Halmøy, fhalmoy@mil.no
+47, 0510 3041
FMA/ORG-FELLESTJ/HRSEK

Vår dato

2021-02-12

Vår referanse

2020/044330-002/FORSVARET/ 271

Tidligere dato

2020-12-14

Tidligere referanse

2020/522-30

Til

Forsvarsdepartementet

Kopi til

Postboks 8126 Dep
0032 OSLO
NORGE

Høringsnotat om å øke den generelle aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år

1 Bakgrunn

Forsvarsmateriell ønsker å komme med innspill på høringsnotat om å øke den generelle aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år.

2 Drøfting

Den demografiske utviklingen og langsiktige behov i samfunnet tilsier at flere bør stå lengre i jobb. Det faktum at dette allerede er endret i arbeidsmiljøloven, taler for en harmonisering. Det er likevel andre forhold som også bør vektlegges.

Det å øke den generelle aldersgrensen er slik Forsvarsmateriell ser det ikke nødvendig for å oppnå målet om at flere står lengre i jobb. Innenfor dagens regelverk er det tilstrekkelig anledning for eldre arbeidstagere å stå i jobb også utover fylte 70 år, i alle de tilfeller hvor både arbeidstager og arbeidsgiver ønsker dette. Man bør vurdere å endre de forhold som eventuelt er til hinder for dette i dag.

3 Konklusjon

Forsvarsmateriell imøteser løsninger som sikrer muligheter for å stå lenge i arbeid i situasjoner hvor det er ønskelig for begge parter.

Med hilsen

Jan Helge Pettersen
avdelingsdirektør
Avdeling for organisasjon og
fellestjenester

Fride Halmøy
HR-sjef

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.

Postadresse

Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse

Grev Wedels plass 1
0151 OSLO
Norge

Sivil telefon

/

Militær telefon

0510 3003

Epost/ Internett

postmottak@fma.no
www.fma.no

Organisasjonsnummer

NO 916 075 855

Vedlegg